

Diskusia – Obraz a slovo ako prostriedky manipulácie v médiách

1. otázka: Čo je podľa vás manipulácia?

Žiaci sa vyjadrili, že vo veľkej miere na nás vplyva manipulácia, aj my sami môžeme určitým spôsobom ovplyvňovať ľudí okolo nás, či už vedome alebo nevedome. So žiakmi sme sa snažili zadefinovať, čo by podľa nich mala byť manipulácia. Podľa väčšiny žiakov je manipulácia spôsob ako ovplyvňovať jednotlivcov alebo skupiny ľudí, pričom cieľom manipulácie alebo manipulanta je pôsobiť na ich názory a záujmy, so snahou o ovládnutie ostatných alebo okolia. Žiakov som sa opýtal, či by mi vedeli vysvetliť kto je manipulátor? Podľa jednej žiačky je manipulátor osoba, ktorá sa snaží o ovplyvňovanie názorov a postojov bez toho, aby si boli manipulované osoby vedomé toho, že sa s nimi manipuluje. Na základe predchádzajúcej diskusie, manipuláciu označili ako sebeckú a arogantnú formu dosahovania cieľov a presadzovania len vlastných záujmov. Takýto človek sa snaží dostať do mysle iných ľudí, aby sa správali alebo mysleli tak, ako chce manipulátor. Ovplyvňovanie druhých ľudí je podľa žiačky manipulátorom naučené a vedome pôsobí na svoje obeť. Manipulátor vie presne ako má pôsobiť na danú osobu a ako to dosiahnuť.

2. otázka: Aké sú podľa vás princípy ovplyvňovania ľudí?

- ľudia sú naviazaní na tých, ktorí pre nás niečo dobré spravili alebo nám dali nejaký dar a snažíme sa im to oplatiť.
- manipulácia je veľakrát pri procese rozhodovania. Väčšina ľudí koná podľa slov a činností ostatných. Radšej súhlasím s tým, kto je fyzicky atraktívnejší alebo kto mi dáva komplimenty.
- ľudia chcú nasledovať skutočných odborníkov, vodcov. Dôležité je vystupovanie, odborné názvy a výzor. Všetky tieto aspekty pôsobia na ľudí dôveryhodne. Aj keď veľakrát máme iný názor, authority často rešpektujeme a súhlasíme s nimi.
- jedným z princípov manipulácie, s ktorou sa ľudia stretávajú je aj záujem o veci. Čím je niečo vzácnejšie a nezvyčajné, tým je to atraktívnejšie a vyhľadávanejšie.

Manipulácia v médiách

Učiteľ: masová komunikácia sa stala veľkým fenoménom 21. storočia. Kým predtým sa naša komunikácia zameriavala hlavne na komunikáciu v malých skupinách. V dnešnej dobe sa musíme naučiť komunikovať s novým prvkom a to s médiami.

- médiá nás prehovárajú k svojej pozornosti prostredníctvom mediálnych kanálov a snažia sa osloviť čo najväčší počet ľudí. Masová komunikácia ako „činnosť“, v ktorej tvorcovia nejakej informácie využívajú moderné technické prostriedky na šírenie svojej informácie, ktorá má osloviť čo najväčší počet ľudí.
- médiá za hlavnú úlohu považujú zobrazovať realitu a ponúkať publiku len skutočné fakty o najnovších udalostiach, pričom by mali pozerať na objektivnosť informácií.
- mediálny svet je presýtený polopravdami, nepravdivými informáciami, nezámernou, či cielenou manipuláciou. Manipulátori a to sa týka aj manipulátorov politických či mediálnych, využívajú najrôznejšie logické klamy, no nevyhýbajú sa ani vynechávaniu častí informácií, odpútavaniu pozornosti nejakou inou témou, či výberu len určitých informácií alebo ich častí. Každý deň sme zahltení množstvom informácií, z celého radu zdrojov, ktoré však môžu slúžiť záujmom mocných skupín a diktátorom, ktorí ich vlastnia. Je dôležité však vedieť rozlíšiť, ktoré informácie sú pre nás dôležité a dôveryhodné. Obyčajný užívateľ mediálnych kanálov, je často manipulovaný médiami bez jeho vedomia. Z histórie dobre vieme, že boli časy, kedy boli k dispozícii len tlač a rozhlas. Väčšina ľudí nemala možnosť získať alternatívny zdroj informácií, ako je tomu dnes. Vládnci činitelia to vo veľkej miere využívali vo svoj prospech a neraz zneužívali. Keď si pozrieme Nemeckú ríšu nenadarmo dal Hitler do každej domácnosti rádio. Rozhlas bol v rukách štátu, ktorý hlásal svoju propagandu medzi obyvateľov štátu. Niečo podobné robili aj komunisti, ktorí rušili zahraničné vysielanie. Ale aj dnes, hoci je možností oveľa viac a stačí sa po informáciách len načiahnúť, môžu byť v niektorých krajinách médiá stále v rukách mocných, ktorí tak môžu ďalej propagandisticky vplývať na verejnosť, hoci menej ako tomu bolo kedysi.
- médiá sú naozaj mocná zbraň schopná zmeniť postoje a názory ľudí, pretože často sa ani nezamýšľame nad tým, ktoré informácie môžu byť pravdivé a ktoré nie. Veľkému množstvu publika je vysielané a ponúkané rovnaké „posolstvo“, ale každý z nás na to reaguje iným spôsobom. Médiá ľudí presviedčajú argumentami, aby zmenili svoj názor a tým vplývajú aj na ich činy, ale môžu tiež manipulovať ich postoje správania sa a potom tomu prispôbiť svoj názor.
- mali by sme sa snažiť rozšíriť si svoje obzory a správne a dôsledne vedieť nadobudnuté informácie uplatniť do praxe. Musíme si uvedomiť, že aj dobre mienená správa nás môže ovplyvniť nejakým spôsobom a to, že mediálny svet má obrovský úspech v určovaní toho, čo si majú ľudia myslieť. Vplyv médií na celú spoločnosť je

pozorovateľný. Ich pôsobenie môžeme pozorovať od najútlejšieho veku človeka a sprevádzajú nás až do našej smrti. Médiá vplývajú na formovanie našich postojov, názorov, úsudkov i samotného hodnotenia reality.

- novinári majú prístup k veľkému množstvu informácií a od nich závisí, koľko a aké správy sa dostanú k nám spôsob, akým sú jednotlivé informácie predkladané ovplyvňuje aj publikum. V praxi sa často stretávame s prispôbením pravdy, či nevypovedaním celých informácií.

3. otázka: Aké sú podľa vás techniky manipulácie v médiách?

- médiá sa snažia zamlčať informácie, ktoré nechcú zverejniť, čiže na verejnosť sa dostanú len tie informácie, ktoré im vyhovujú. Alebo zverejnenia informácie, o ktorých sa s určitosťou nevie, či sú pravdivé. Aj samotný čas vysielania, kontext, skresľujúce fotografie a skutočnosť, že keď sa niečo neustále opakuje a propaguje ako obľúbené a zaujímavé, naozaj sa to aj obľúbeným stane.
- médiá „nastolia“ verejnosti to, čomu sa venujú. Ľudia získavajú všetky dôležité informácie prostredníctvom médií a ich vážnosť vychádza z toho, ako často sa o nich v médiách hovorí. Verejnosť bude veriť tomu, že najdôležitejšie informácie sú napísané na prednej strane veľkými písmenami, v správach sa im venuje najdlhší čas a médiá ich najčastejšie predkladajú.
- aj samotné propagandistické myšlienky sú ľuďom predkladané ako pravdivé. Z histórie môžeme vidieť, že propaganda hrala v našich dejinách vždy významnú úlohu. A neraz ovplyvňovala masy ľudí.

4. otázka: Vedeli by ste uviesť príklad nejakého článku alebo reportáže, kde boli ľudia manipulovaní?

- na internete sa objavila fotka preplnenej lode s utečencami. V komentároch pod článkom sa objavili komentý, že sa jednalo o manipulatívnu fotografiu, ktorá sa objavila pri spojitosti s inou udalosťou. Na fotografii bola preplnená nákladná loď, na ktorej sa nachádzalo enormné množstvo prevažne mladých mužov. Fotografia bola automaticky daná do súvislosti s utečeneckou krízou. Jeden komentujúci tvrdil, že ide o fotografiu vytvorenú údajne pred dvadsiatimi rokmi. Jednalo sa o fotografiu z obdobia vojny v Juhoslávii. Nákladná loď bola obsadená vojakmi, ktorá sa stala ich vojnovou korisťou. Komentujúci pridal do komentú aj stránku, ktorá bližšie informovala o danej udalosti.

- výhodou dnešnej doby je aj to, že človek si môže ľahšie overiť pravdivosť daných informácií. Ale len malé percento ľudí je ochotných dané informácie overovať. Ako už bolo spomenuté v súčasnej rýchlej dobe sme obklopení veľkým množstvom informácií, ktoré s každej strany na nás pôsobia. A je len na nás, ako si ich overíme a či ich vôbec prijmem za pravdivé.

5. otázka: Prečo podľa vás médiá s nami manipulujú?

- médiá formujú všetko čo vidíme, čítame a počujeme, sledujeme on-line. Každá informácia, ktorá sa k nám dostane môže byť nepravdivá, polopravdivá, skreslená, manipulatívna, zhotovená, či zjednodušená. To znamená, že slovo môže mať rovnako reálne účinky ako skutok, čiže je možné pôsobiť aj pomocou slov. Je zrejmé, že slová majú veľkú moc a pomocou nich môžeme ovplyvňovať názory druhých a oni dokážu ovplyvňovať aj nás samotných. Slovné ovplyvňovanie je založené na pôsobenie zmyslov prijímateľa. Komunikátor zakóduje zmeny v zmyslovom poli recipienta vo forme slov a recipient prijme túto informáciu a dekoduje ju. V slovách sa skrývajú podnety, ktoré pôsobia na ľudí a ovplyvňujú ich rozmýšľanie.
- diktátori sú presvedčení, že pre správne fungovanie štátu, či naplňovania ideológie je potrebné do určitej miery obmedziť myslenie ľudí z radov vlastných obyvateľov. Ako náhle sa im to podarí vymedziť ovládanie štátu sa stáva pre nich jednoduchším.
- ak si to vezmeme, tak médiá sú označované za vlastníctvo obrovských firiem, ktorých hlavnou úlohou je dosiahnuť zisk z predaja informácií, ktoré nám ponúkajú. Médiá teda prezentujú len záujmy ľudí, ktorí ich vlastnia a nesnažia sa o nič, čo by mohlo zničiť vedenie, teda manipulujú dobrovoľne, kvôli vlastnej potrebe. Čiže médiá nám predkladajú informácie, ktoré im zabezpečia zisk a až v druhom rade informácie, ktoré sú prínosne pre verejnosť.

Záver:

Rozpoznanie manipulačných techník v rôznych oblastiach života je dôležité pre správne fungovanie v spoločnosti. Jednou z oblastí, kde manipulácia pôsobí, je mediálne prostredie. Táto, v dnešnej dobe neoddeliteľná časť našich životov nám denne predkladá nemalé množstvo informácií. Avšak v médiách sa neraz zjavia skreslené, nepravdivé, zamľčané, prifarbené, či inak zmanipulované informácie a často je len na divákovi, aby zhodnotil, či informácie, ktoré dostáva, sú pravdivé.